

Sabir Əhmədli – 95

Azərbaycan romançılığının parlaq nümayəndəsi

Gözəl xatirələrin “yaşıl ağac”ı, İkinci Dünya müharibəsində igidliklə həlak olmuş Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun qardaşı, Qarabağ savaşına könüllü yollanaraq şəhadətə ucalmış Məhəmməd Əhmədlinin atası – Xalq yazıçısı Sabir Əhmədli Azərbaycan ədəbiyyatında ən çox roman yazan müəlliflərdən olub. Onun 20-dən artıq romanı çap edilib.

Sabir Əhmədli özü də sənətinin, məsləkinin canlı şəhidi idi. Yazdığı əsərlər yorulmaz yaradıcı əzmindən soraq verirdi. Onu saf qələm sahibi kimi yazılı abidələri yaşadır.

O, ədəbi fəaliyyətə 1951-ci ildə “Pioner” jurnalında çap olunmuş “Poçtalyon” hekayəsi ilə başlayıb. Bədii əsərləri və publisistik məqalələri ilə dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış edib. “Bir payız axşamı” adlı ilk kitabı 1961-ci ildə dərc edilib. Sonralar “Aran”, “Pillələr”, “Görünməz dalğa”, “Yamacda nişanə”, “Toğana”, “Yasamal gölündə qayıqlar üzür”, “Qanköçürmə stansiyası”, “Mavi gümbəz”, “Gedənlərin qayıtmağı”, “Dünyanın arşını”, “Şəhid ruhu” və s. kitabları işıq üzü görüb, ədəbi ictimaiyyət tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Sabir Əhmədli nəsrimizə yeni ab-hava gətirib, yüksək vətəndaşlıq hissləri ilə qələmə alınmış əsərləri ilə ədəbiyyatımıza böyük xidmət göstərüb, neçə-neçə nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişməsində önəmli rol oynayıb. Romanları bir çox xarici ölkə xalqlarının dilinə tərcümə edilib. Onun filmoqrafiyası da var. “Qayıdacağına inanırdı”, “Araz üzərində işıq”, “Şəfa bulağı” sənədli filmlərinin ssenari müəllifi olub. Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin hekayələri əsasında çəkilmiş “Evlənmək istəyirəm” adlı filmin ssenarisini isə İsi

Məlikzadə ilə birgə yazıb. Ədəbiyyatımız qarşısındakı xidmətləri yüksək qiymətləndirilib, ona Xalq yazıçısı, Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adları verilib.

Sabir Əhmədlinin davranışları da örnək olub. Həç vaxt haqqı nahaqqa verməyib. Bir vaxt Məmməd Arazı partiyadan uzaqlaşdırmaq üçün keçirilən iclasda yalnız o, sinəsini qabağa verərək, şairi müdafiə edib və yanlış qərara etirazını bildirib. Bir dəfə də “Ədəbiyyat qəzeti”nin baş redaktoru olduğu vaxt Yazıçılar Birliyində qəzetin müzakirəsi zamanı səslənən nahaq iradlar Sabir Əhmədlini bərk qəzəbləndirib (Əslində, həmin iradlar onu işdən çıxarmaq üçün bəhanə idi). Odur ki, “Keçmə namərd körpüsündən, qoy, aparsın sellər səni” – deyərək iclası tərk edib və bir də o redaksiyaya ayaq basmayıb.

...Yazıçı 1985-ci ilin 9 mayında qardaşı Cəmil Əhmədlinin abidəsini uzaq Varşavada tapandan sonra vətənə qayıdaraq, Xudafərin körpüsünü ziyarət etmək istəyir və Qumlaq kəndinə gedir. O zaman üçün bu, çox müşkül məsələ idi. Amma əsərlərində həqiqəti car çəkməkdən qorxmadığı kimi, burada da öz həyat prinsipinə sadıq qalır. Araza və o taylı türk ellərinə bağlı olan yazıçı üçün bu, əsl ilham mənbəyi olacaqdı deyərək, rayon rəhbərliyi etiraz etmir və birlikdə sərhədə gedirlər. Beləliklə, yazıçı

Xudafərinə həç kimin gedə bilməyəcəyi məsafə qədər yaxınlaşıb.

O, İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı dövrü əsərlərində ən parlaq boyalarla təsvir edən yazıçılardan biri olub. “Sabir Əhmədov əlinə qələm aldığı ilk gündən kotanlı-belli, oraqlı-çimli, dəryazlı bir kənd müdriki, el adamı, torpaq oğlu kimi bu aləmdən bütün varlığı ilə yapışmış, xalqın sevinc və kədərini, yeni həyat tərzini, düşüncələrini, yaşamaq uğrunda mübarizəsini yaradıcılığına hopdurmuşdur” (Qulu Xəlilov).

Daha sonra, ötən əsrin 90-cı illərinin ictimai-siyasi təbəddülatları, 20 Yanvar faciəsi, Qarabağ savaşları Sabir Əhmədlinin əsərlərinə güclü sirayət edib. Konflikt, çarpışma daim işlək olub. Bu dəfə yazıçını düşündürən nəsnələr “olumla ölüm, cənnətlə cəhənnəm, ruhlar aləmi ilə həqiqət dünyası, zalımlıq və adillik” (Fəmil Mehdi) məqamları idi. Haqq işimizə həsr etdiyi romanlarda metafizik anlamda çevrilmə (Elnarə Akimova) baş verib. “Kütlə”, “Yanvar hekayələri”, “Axirət sevdası”, “Kef”, “Ömür urası” və ölümündən sonra çap olunan “Yazılmayan yazı” əsərləri Sabir Əhmədlinin ölkədə yaşanan olaylara həssas yazıçı baxışındır.

“Hərbçilərimizin, siyasətçilərimizin, millətimizin eləyə bilmədiyini yenə də ədəbiyyatımız, əslində, yalnız-qocaman bir yazıçı həyata keçirdi – işğal altındakı torpaqlarımızı, xəyalən də olsa belə, düşmən tapdağından azad edib öz doğma yurdu Cəbrayıla qayıtdı” (Həmid Hərişi).

Görkəmli yazıçı, unudulmaz səmimi insan Sabir Əhmədlinin işıqlı xatirəsi onu tanıyanların və oxucularının qəlbində daim yaşayacaq.